

Kommunekontoret på Roskildevej 75 år

Af Per Nilsson

Det tidligere kommunekontor på Roskildevej 175 blev indviet i 1929 på jord udstykket fra Hyldagergård i 1919. Arealet blev dog først og fremmest erhvervet til et tiltrængt skolebyggeri, nemlig Vridsløselille nye skole fra 1921 – og i øvrigt senere Vridsløselille Kommunale Vandværk fra 1936.

Begyndelsen på det kommunale selvstyre

Det kommunale selvstyre blev til virkelighed i 1841, efter lov udstedt af Christian VIII. Det betød, at landkommunerne skulle oprette sogneforstanderskab, der senere blev betegnet som sogneråd.

Til det første sogneforstanderskab i Herstederne blev valgt otte af kommunens bedrestillede mænd. Desuden var præsten i de første år født medlem af forstanderskabet, hvilket nok hang sammen med den position, præsterne dengang havde i et udpræget landbosamfund. Og så var man sikker på at have et medlem, der kunne læse og skrive. Kvinder kunne ikke vælges, og den lille husmand fik i begyndelsen ikke mange chancer for at kunne blande sig i »demokratiet«.

Sognerådsmøderne blev afholdt en gang om måneden og gik på skift i de enkelte medlemmers private hjem. Senere blev møderne i en årrække afholdt på Røde Vejmølle Kro. At Roskilde Kro ikke blev lige så tilgodeset skyldes nok, at Røde Vejmølle kromanden Zacharias Jacobsen sad i sognerådet i mange år.¹ At medlemmerne foretrak kroen var nok ikke blot for at skåne gårdmandsfruerne og deres piger for opvarningen. De brave gårdejere undgik jo også derved, at fruentimmerne blandede sig for meget i de kommunalpolitiske dispositioner.

Den første kommunale administration

I begyndelsen af 1920'erne bevilgede sognerådet sig selv hjælp ved at leje et kontorlokale i en villa i Vridsløselille samt ansætte en sekretær. Sekretæren skulle bl.a. holde styr på borgernes adresser, for i 1924 blev det ved lov på-

lagt kommunerne at føre folkeregister. Det kan i dag, med kommunens daværende befolkningstal på ca. 2.200 indbyggere, forekomme som en overkommelig opgave. Men netop i en landkommune som Herstederne, var der megen flytteaktivitet. Det hang sammen med den dengang almindelige regel om skiftedage på landet, hvor man to gange om året bragte tjenesteforholdet til ophør, nemlig 1. maj og 1. november.

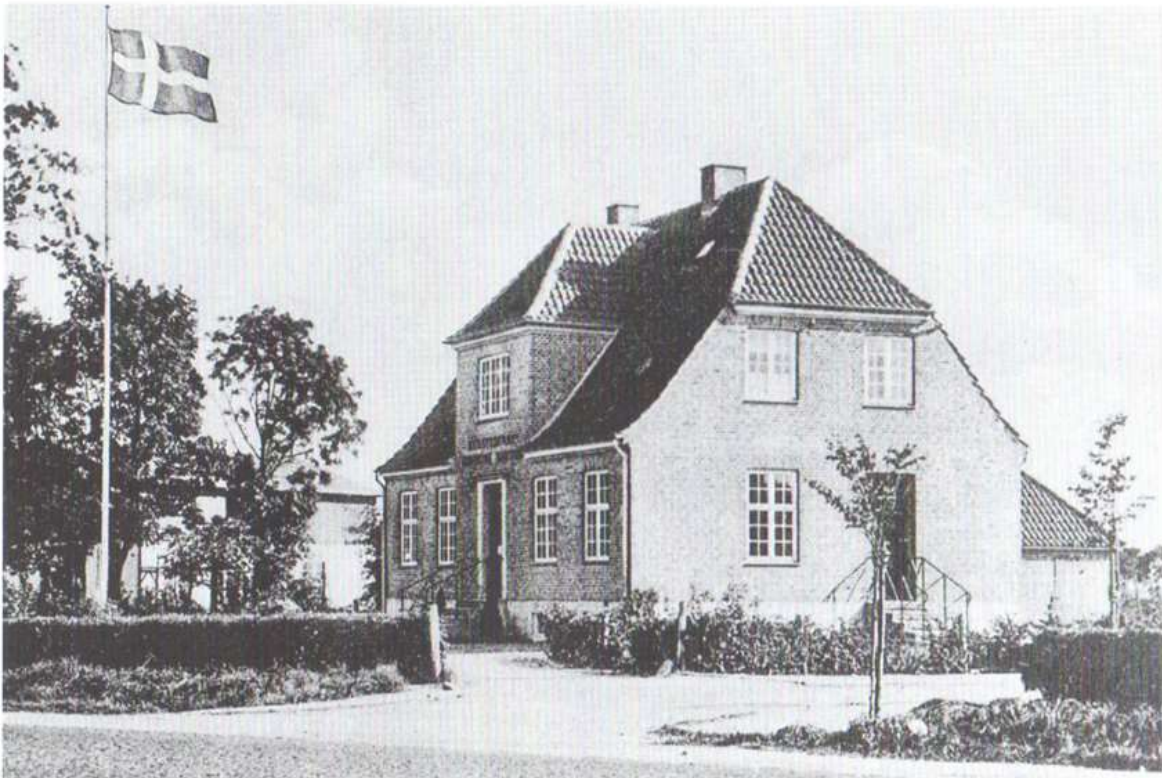
I 1925 fik sekretæren bevilget en skrivemaskine. Og kontortiden var hver mandag og onsdag fra kl. 14–16 samt fredag fra kl. 18–20. Før denne beskedne administrative start måtte borgerne, hvis de havde et ærinde til kommunen, opsøge sognerådsformanden eller et af de andre medlemmer privat.

Kommunekontoret

Måske har man smilet lidt overbærende af Herstedernes kommunekontorplaner hos »sognerødderne« i de »store« nabobyer i øst og vest. Før Herstederne var jo kun det bare stykke på landkortet mellem stationsbyerne Glostrup og Taastrup. I Glostrup fik man fx kommunekontor allerede i 1902 og rigtigt rådhus i 1927. Og i Taastrup fik de kommunekontor i 1908 og rådhus i 1936. Men det var ikke uden stolthed, at Herstedernes Sogneråd i 1929 kunne tage et kommunekontor i brug. Foruden embedsbolig til kommunesekretæren bestod kommunekontoret af ekspeditions- og kontorlokaler samt et mødelokale – sidstnævnte måske til enkelte af byens vise råds fortrydelse, idet de regelmæssige sognerådsmøder på kroen herefter ophørte.

Den nye tid

Kommunekontoret på Roskildevej blev om- og tilbygget to gange i kommunens ejertid. Første gang i 1939, altså bare 10 år efter indvielsen. 1939 var også året, hvor kommunesekretær Christensen, der oprindeligt var uddannet karetmager, blev afløst af Vridsløselille Skoles andenlærer Sv. Aa. Petersen, der dog allerede fra 1935 havde bistået den gamle sekretær med deltidsarbejde. Da var de tre ansatte, idet pantefoged Anders Andersen blev ansat samme år. I 1959 blev kommunekontoret udvidet for anden gang med en større tilbygning langs den vestlige gavl. I 1962 blev embedsboligen inddraget og omdannet bl.a. til sognerådssal, mødelokale samt frokoststue i det tidligere køkken.

Der er ikke mange, om nogen, der i dag kan huske den oprindelige bygning, som den så ud, da den blev taget i brug i 1929. For allerede 10 år efter blev Herstedernes Kommunekontor til- og ombygget, dog på en måde, så ejendommens proportioner passede. I 1959 blev kontoret igen udvidet, så det samlede areal nu næsten blev fordoblet, men det bragte også ejendommens stil arkitektonisk noget ud af balance. Den sidste tilbygning battede dog kun pladsmæssigt til 1962, hvor især den tekn. forvaltning havde vokseværk.

Det oprindelige kommunekontor kunne minde om stuehuset til en større gård og var bygget 10 år før Roskildevejens sidste store udvidelse, så der var plads til en nydelig forhøvede med en flagstang i midten, som det sig hør og bør til en offentlig bygning.

Det nye rådhus på Nordmarks Alle var færdigbygget i 1974, men der skulle gå 30 år, før der kom en flagstang. Men så kunne man også lige nå at flage til kronprinsparrets bryllup den 14. maj 2004. År: Før 1935.

Men den ekstra plads blev kun en stakket frist. For rammerne blev nu for alvor sprængt. Det var nemlig i begyndelsen af 1960'erne, at de enestående byplanvisioner, der langsomt havde taget form i starten af 1950'erne, nu skulle realiseres og forvandle de bare marker til boliger, børneinstitutioner, skoler, varmegværk osv. og derved i en lang periode omdanne kommunen til, som det hed, Danmarks største byggeplads.

Borgmester Hans Nielsen den 23. juli 1965 i en symbolsk attitude foran kommunekontoret og foran den til lejligheden tilkaldte dagspresse, parat til at aflevere »byens nøgler« til Indenrigsministeriet. Provokationen virkede, og de for kommunen så nødvendige statslån blev bevilget. Pressefoto fra Politiken. Fotografen er ukendt og originalbilledet findes ikke i Politikens billedarkiv. Her kopieret fra Haneagal 1986, nr. 2.

om dagen, og indflytningen, hovedsagelig af unge fra de københavnske brokvarterer, skete i takt med, at husene blev klar.

Den nu hastigt voksende Teknisk Forvaltning blev allerede i 1962 installeret i en længe til Stensmosegård på Herstedvestervej. Andre afdelinger blev de følgende år udflyttet og fordelt bl.a. til ledige lokaler i det nyopførte bycenter. Den administrative spredning lettede først, da det nye rådhus blev taget i brug, hvilket dog skete i flere etaper i årene fra 1970 – 1974.

I 1971 fungerede det gamle kommunekontor udelukkende som socialkontor, indtil det, nu som Social- og Sundhedsforvaltningen, også blev overflyttet til det nye rådhus i blok A, da blok B stod færdig.

En epoke slutter

Efter i nogle år at have huset Pædagogisk Central som en af de sidste kommunale funktioner sluttede en æra på 56 år som kommunekontor. Ejendommen blev i 1985 solgt til det fælleskommunale kraft- varmeselskab VEKS og indrettet til selskabets hovedkontor.

Sådan så kasse- og ejendomsbeskatningen ud i 1961, med Betty Hallas-Møller og Anders Olesen i den nye tilbygning fra 1959 langs kommunekontorets vestlige gavl. Det var arkitekt Krog Knudsen fra Birkehøj i Glostrup, der stod for til- og ombygningsopgaven med beregnede udgifter på i alt 120.000 kr., dog uden inventar. Tilbygningen fordoblede det samlede areal. I 1962 blev den 4-værelses store sekretærbolig på 1. salen yderligere inddraget. Det hele var dog kun en stakket frist, for samme år måtte den nu hastigt voksende Teknisk Forvaltning flytte til en længe på Stensmosegård ved Herstedvestervej, det nuværende filialbibliotek. Foto: Eva Nilsson, 1961.

Bygningens gamle indgangsparti ud til Roskildevej, det som gav ejendommen det mere officielle præg af en offentlig bygning – kommunekontor – var tidligere blevet muret til og erstattet af vinduer. Indvendig blev bygningen i 1986 omdannet til driftscentral i stuetagen og administration på 1. sal. Siden har VEKS opkøbt naboejendommene på hver side. Her blev etableret indkørsel og parkering på østsiden og garageanlæg på vestsiden. Det betød, at man måtte nedrive en gammel villa og et værksted på hjørnet af Nyvej og Roskildevej. Den nu nedrevne ejendom, der var fra 1924, blev oprindeligt opført og ejet af det senere mangeårige sognerådsmedlem tømrermester Svend Olsen. Heldigvis blev nogle af havens gamle træer skånet, og derfor kan de mange daglige trafikanter på Roskildevej stadig nyde synet af Sv. Olsens store flotte rødbøg.

Den ejendom, VEKS overtog i 1985, var naturligvis et stykke lokalhistorie, men nok ikke noget, der ligefrem var arkitektonisk bevaringsværdigt. Desuden havde de mange om- og tilbygninger for længst bragt stilen lidt ud af balance. Men de overtog en velbygget og solid ejendom, som kan tåle at stå ude om natten, og som er en kontrast til det elementbyggeri, Albertslund senere blev så kendt for. Og mon ikke Vestegnens Kraftvarmeselskab har fået gavn af og måske stadig kan fornemme den forvaltende atmosfære, der igennem de mange år har været i det gamle kommunekontors lokaler.

Noter

1. Mølle- og kroejer Zacharias Jacobsen sad såvel i Herstedernes sogneforstanderskab som i Københavns Amtsråd.
2. Hans Nielsen kom til kommunen i 1919, blev sognerådsformand første gang i 1946 og gik af som borgmester i 1968.

Kilder

Sørensen, Henning: Albertslund i tusind år. Lokalhistorisk Samlings Venner, 2000.
Socialdemokratiets jubilæumsskrift 1997.
Personalebladet Hanegal nr. 2 1974, nr. 2 1986, nr. 9 1986.
Rasmussen, Kaj B.: Et tilbageblik – Erindringer fra Vridsløselille, 1995.
Glostrup Lokalhistoriske Arkiv.
Byhistorisk Samling og Arkiv, Taastrup.
Lokalhistorisk Samling, Albertslund.

Mundtlige kilder:

A. Hummelose, Albertslund.
E. K. Nilsson, Glostrup.
Mads Raulund, Albertslund.
L. Lund, Vallensbæk.
M. Durbing, Albertslund.
Jørgen Hansen, Herstedvester.